

דף ב' ע"א

במשנה: ארבעה אבות נזיקין השור הבור המבעה וההבער.

כתב רבינו האלשיך בתורת משה (פ' משפטים) שארבע אבות נזיקין רמז לדי' גלויות:

השור - זה בבל, נבוכדנצר שהי' כוונתו להזיק כנאמר עליו בחבקוק (א' ט') כי הנני מקים הכשדים וגו' כולה לחמס יבא.

הבור - זהו גלות מדי, ע"י המן ואחשורוש, שהמשילו חז"ל את רצונם לאבד את בני ישראל כדוגמת תל וחריץ (מגילה י"ד ע"א). [ו'באשר הניא" נאמר "גאה בעשרו וכרה לו בור, וגדלותו יקשה לו לכד"ל].

המבעה - זהו מלכות יון, שבעוד בית המקדש קיים נכנסו אל תוכו וגילו את מצפוניו וטמאוהו מבפנים.

ההבער - זהו גלות אדום, ששרפו את בית המקדש לאפר.

ועיין שם מה שממשיך לבאר עד"ז במשנה לא הרי כו'.

ומסיים "כשהזיק" חב המזיק לשלם תשלומי נזק" איפה ישלמו הגוים על כל מה שצררו לישראל, "במיטב הארץ" הוא ירושלים מבחר כל הארצות, כמו דאיתא בזוה"ק (בשלח נ"ח:) עהפ"ס אשר צבאו על ירושלים (זכרי' י"ד י"ב) יצבאו על ירושלים לא נאמר אלא אשר "צבאו", לעתיד לבא יקח הקב"ה כל אותם גוים אשר במשך הגלות עינו את ישראל ושעבדו אותם והרעו להם, ואותם גוים בעצמם יקח ויביאם לירושלים ושם יקבלו את עונשם הראוי להם, וזהו "במיטב הארץ".

★★

ובחתם סופר (בפתיחתו לנזיקין) כתב שכמו שיש ד' אבות נזיקין כן יש כנגדן ד' אבות דטהרה, שור - הוא כשור לעול וחמור למשא לדברי תורה (כדאי' בע"ז ה' ע"ב), בור - הוא באר מים חיים בקדושה, והרואה באר בחלום יצפה לשלום לחיים ולתורה כדאי' בכרכות (נ"ו ע"ב). מבעה - בעל סתרי תורה - שמגלים צפונות שבתורה שהם מכוסים מבני